Корупційний скандал в Держспецзв'язку: 600 мільйонів гривень «відкатів» на БПЛА

Читать на русском | Read in English

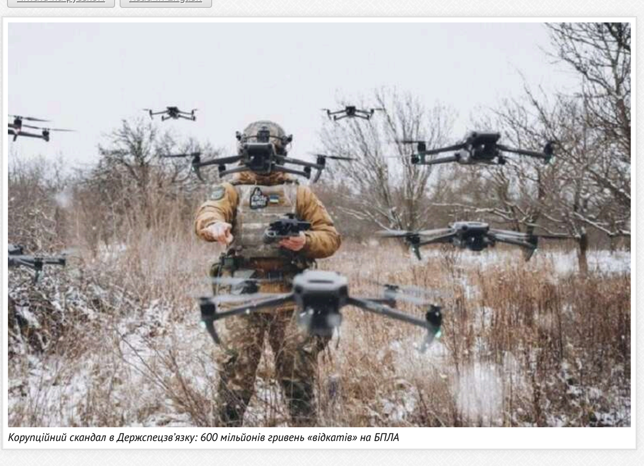

Корупційний скандал в Держспецзв'язку: 600 мільйонів гривень «відкатів» на БПЛА

В «Армії дронів» знайшли гігантську корупційну діру.

У мережі можна знайти десятки відео та фото, на яких очільник Мінцифри Михайло Федоров і колишній голова Держспецзв'язку Юрій Щиголь хваляться передачею дронів ЗСУ. Зокрема, у жовтні 2023 року від «Армії дронів» на фронт передали майже дві тисячі БпЛА EVO MAX 4T виробництва компанії Autel. Саме на закупівлях цих дронів держава, за підрахунками Hromadske, втратила близько 600 мільйонів гривень.

Ціни — удвічі вищі за ринкові

Компанія «Кріон-М», за даними YouControl, має статутний капітал — 765 гривень. Спеціалізується на торгівлі меблями, килимами, лампами тощо. А офіс розташований у приватному секторі на околицях Кривого Рогу.

Керівник і бенефіціар компанії — такий собі 43-річний Максим Сажнєв.

Та зненацька минулого року «Кріон-М» почав продавати дрони Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації. Прямого і прозорого тендера не було — тобто пропозиції надавали ті компанії, які запросили у самому Держспецзв'язку. Ці постачання відбувалися у межах спільного з Міністерством цифрової трансформації проєкту «Армія дронів».

Тільки з липня 2023-го «Кріон-М» продав державі майже 3900 безпілотників. Приблизно за півтора мільярда гривень.

Початково один дрон, куплений у «Кріон-М», обходився Держспецзв'язку майже у 500 тисяч гривень, хоч тоді цю саму модель можна було купити удвічі дешевше (про це трохи згодом).

А втім, захмарні ціни «Кріон-М» не завадили Держспецзв'язку укласти з ним два контракти. За першим, підписаним у травні 2023-го, компанія поставила 1074 дрони. За другим, підписаним у серпні того ж року, держава отримала 1912 «пташок».

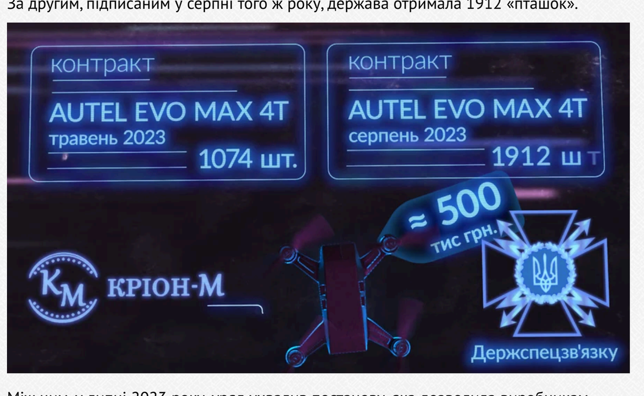

Між цим, у липні 2023 року, уряд ухвалив постанову, яка дозволила виробникам закладати у контракти з державою до 25% прибутку. Окрім того, що «Кріон-М» — не виробник, є ще нюанс: ці 25% прибутку мали закладати від собівартості дронів. А націнки всіх учасників цього ланцюжка постачань явно перевищують 25%.

Можливо, хтось запідозрив щось неладне, або ж у Держспецзв'язку вирішили хоч якось приховати завищені ціни та підігнати цифри під постанову про 25%.

Однак є факт: за першим контрактом «Кріон-М» поставив 1074 дрони утридорога, а пізніше поставив ще 402 безпілотники за зниженими цінами. Допостачання відбулося за додатковою угодою, укладеною в лютому 2024 року. Тож середня ціна за контрактом з 498 071 грн за дрон упала до 359 631 грн.

У межах другого контракту поставили 1912 безпілотників за повною вартістю, а пізніше додали 488 штук за зниженою ціною. Тож середня вартість опустилася з 494 029 до 393 576 гривень. Це допостачання відбулося за додатковою угодою, укладеною в листопаді 2023 року.

Але де «Кріон-М» дістав дрони за зниженою вартістю та якою, власне, вона була — невідомо.

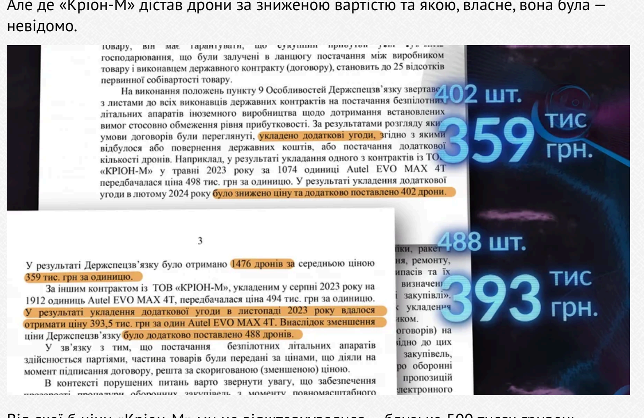

Від якої б ціни «Кріон-М» ми не відштовхувалися — близько 500 тисяч гривень спочатку чи 359 тисяч і 393 тисячі потім з урахуванням знижених цін — це все одно забагато.

У компанії пояснювали, що ціни такі, зокрема, через комплектування: разом із дроном та батареєю до комплекту входила ще одна додаткова батарея (зазначимо, що у роздріб такі батареї продають приблизно за 15 тисяч гривень).

Волонтерський «Фонд Сергія Притули» у червні 2023 року купував такі дрони у комплекті з однією батареєю за 280 тисяч гривень. У серпні — лише за 212 тисяч за штуку.

Навіть державні установи у 2023 році купували ті ж Autel значно дешевше. Житомирська міська рада — за ціною 287 тисяч за штуку. Одне зі Львівських комунальних підприємств — за 269 тисяч гривень. Не 359 тисяч, як після зниження ціни у «Кріон-М», і тим більше не 500 тисяч, як було спочатку.

Вишенька на торті — українська компанія Flytechnology, яка напряму співпрацює з виробником Autel, восени 2023 року сама пропонувала Держспецзв'язку оптові партії тих самих дронів за 212,5 тисячі гривень за штуку. Така ж ціна у компанії була у червні 2023-го. Проте контракт із ними чомусь не уклали.

FLY TECHNOLOGY

Товариство з обмеженою відповідальністю «ФЛАЙ ТЕХНОЛОДЖИ УА» Україна, 04050, м. Київ,

№ 07/10/2024-01

Головному редактору ГО «Громадське телебачення» Кутєповій Х. С.

У відповідь на ваш запит №410 від 23.09.2024, повідомляємо, що оптова ціна на Квадрокоптер Autel EVO Max 4T зі спеціальною прошивкою у стандартній комплектації у червні 2023 року становила від 212499,00 грн без ПДВ в залежності від об'єму закупівлі. Стандартний комплект постачання наведено у таблиці нижче:

№	Найменування	Комплект поставки
1.	Квадрокоптер Autel EVO Max 4T (1 АКБ)	Квадрокоптер – 1 шт. Фіксатор підвісу – 1 шт. Карта MicroSD на 64 ГБ – 1 шт. Зарядний пристрій для акумуляторної батареї – 1 шт. Кабель живлення – 1 шт. Пропелери за годинниковою стрілкою – 3 шт. Пропелери проти годинникової стрілки – 3 шт. Викрутка – 1 шт. Смарт контролер V3 – 1 шт. Шнурок для кріплення смарт контролера – 1 шт. Запасний джойстик для смарт контролера (пара) – 1 шт. Зарядний пристрій для смарт контролера – 1 шт. Зарядний кабель для смарт контролера – 1 шт. Кабель для передачі даних – 1 шт. Стисле керівництво (посібник) користувача – 1 шт. Жорсткий чохол (кейс) – 1 шт. Упаковка – 1 шт. Акумулятор – 1 шт

Директор ТОВ «ФЛАЙ ТЕХНОЛОДЖИ УА" Костянтин ЛАДУРЕНКО

Сайт: https://flytechnology.ua

E-mail: contact@flytechnology.ua

Українська компанія Flytechnology сама пропонувала Держспецзв'язку оптові партії тих самих дронів за 212,5 тисячі гривень за штуку

Можна ще довго порівнювати ціни «Кріон-М» з ринковими, але суть проста. Вони вищі. Пропонуємо порахувати, наскільки.

Беремо фінальні ціни, які компанія знизила допостачанням дронів. Порівнювати будемо із пропозицією Flytechnology — 212,5 тисячі за дрон. Зверху докинемо вартість додаткової батареї — 15 тисяч гривень.

Виходить, що на контракті, підписаному у травні 2023-го між Держспецзв'язком та «Кріон-М», «наварили» близько 195 мільйонів гривень, а на контракті, підписаному в серпні 2023-го, — ще близько 398 мільйонів.

На ці майже 600 мільйонів гривень можна було б купити ще 2600 таких Autel з додатковою батареєю до кожного. Або 2000 пікапів для ЗСУ. Або 4 Bayraktar. Або 70 рухомих пунктів управління для підсилення протиповітряної оборони.

Німецька компанія з українським корінням

Не менш цікаві ланцюжки постачань цих дронів Autel, адже одним «Кріон-М» тут не обійшлося. Безпілотники, продані державі за завищеною вартістю, українська ТОВ купувала у європейських компаній — польської UMO та німецької Danator.

Польська UMO вже давно працює на ринку озброєнь. Але по-справжньому почала заробляти під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну. У 2022 році її прибуток збільшився майже в 15 разів, якщо порівнювати з 2021-м.

28 вересня 2023 року «Кріон-М» купив у поляків 912 дронів Autel майже за 447 мільйонів гривень. Тобто ціна одного комплекту сягнула майже 490 тисяч гривень за тодішнім курсом.

Для порівняння: офіційний європейський дистриб'ютор компанії Autel у вересні 2023 року продавав ті самі дрони за 280,5 тисячі гривень. До того ж це роздрібні ціни, які зазвичай дещо вищі, ніж оптові.

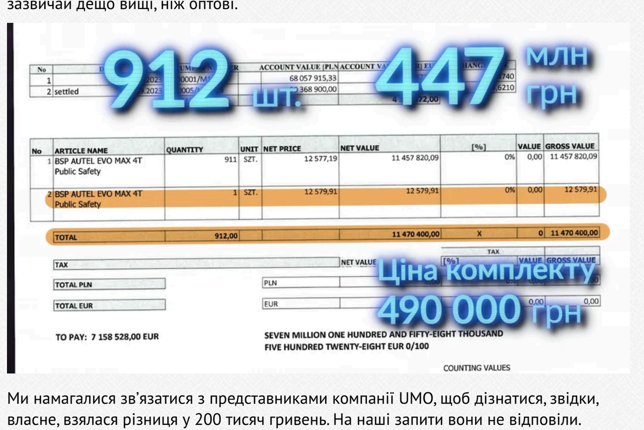

No	ARTICLE NAME	QUANTITY	UNIT	NET PRICE	NET VALUE	[%]	VALUE	GROSS VALUE
1	BSP AUTEL EVO MAX 4T Public Safety	911	SZT.	12 577,19	11 457 820,09	0%	0,00	11 457 820,09
2	BSP AUTEL EVO MAX 4T Public Safety	1	SZT.	12 579,91	12 579,91	0%	0,00	12 579,91
	TOTAL	912,00			11 470 400,00	X	0	11 470 400,00

TO PAY: 7 158 528,00 EUR

SEVEN MILLION ONE HUNDRED AND FIFTY-EIGHT THOUSAND FIVE HUNDRED TWENTY-EIGHT EUR 0/100

Ми намагалися зв'язатися з представниками компанії UMO, щоб дізнатися, звідки, власне, взялася різниця у 200 тисяч гривень. На наші запити вони не відповіли. Водночас у «Кріон-М», який купував дрони в поляків, стверджують, що ті не розкрили їм ані ланцюгів постачання, ані первинної собівартості товару.

А ось друга компанія, у якої «Кріон-М» купував дрони — німецький Danator — заслуговує на особливу увагу, бо німецького там не так уже й багато. Фірма зареєстрована у 2023 році в невеличкому німецькому містечку Кірхбер. Засновник — українець Сергій Велічук, який і керує компанією донині.

До 2020 року Велічук працював на державному підприємстві «Спецтехноекспорт», яке спеціалізується на експорті та імпорті товарів оборонно-промислового комплексу. А до цього був співробітником Київської прокуратури. Ще раніше, щонайменше з 2010 року, працював у Міністерстві внутрішніх справ.

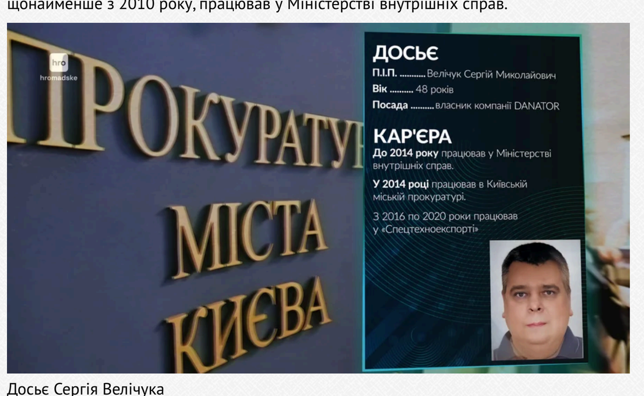

Досьє Сергія Велічука

«Кріон-М» купував дрони у компанії Сергія Велічука за вже завищеною вартістю. Так, у липні 2023 року там купили 532 дрони за 6 мільйонів 240 тисяч євро. Тобто 11 730 євро за штуку, а це за тогочасним курсом близько 487 тисяч гривень.

«Фонд Притули», нагадаємо, наступного місяця після цієї поставки, у серпні 2023-го, купував такі ж дрони за 212 тисяч. Більш ніж удвічі дешевше.

То чому в українсько-німецької компанії були такі ціни?

«Що я вам буду називати? Що це за дитячий садок?» — відповів Велічук на наше прохання назвати ціну, за якою Danator закуповував дрони.

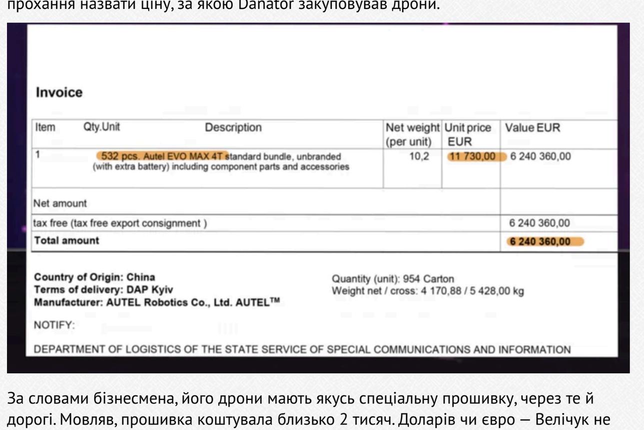

Invoice

Item	Qty.Unit	Description	Net weight (per unit)	Unit price EUR	Value EUR
1	532 pcs.	Autel EVO MAX 4T standard bundle, unbranded (with extra battery) including component parts and accessories	10,2	11 730,00	6 240 360,00
Net amount					
tax free (tax free export consignment)					6 240 360,00
Total amount					6 240 360,00

Country of Origin: China
Terms of delivery: DAP Kyiv
Manufacturer: AUTEL Robotics Co., Ltd. AUTEL™
Quantity (unit): 954 Carton
Weight net / cross: 4 170,88 / 5 428,00 kg
NOTIFY:
DEPARTMENT OF LOGISTICS OF THE STATE SERVICE OF SPECIAL COMMUNICATIONS AND INFORMATION

За словами бізнесмена, його дрони мають якусь спеціальну прошивку, через те й дорогі. Мовляв, прошивка коштувала близько 2 тисяч. Доларів чи євро — Велічук не пригадує.

Здебільшого українські військові перепрошивають собі Autel просто «на коліні» — і це безплатно. Але, можливо, Сергій Велічук винайшов якусь передову технологію, якій просто немає аналогів.

Щоб розібратися з цим, ми знайшли дрон з тієї партії, яку Danator продав для «Кріон-М». Тут і маркування від «Армії дронів», і відповідний серійний номер.

Ми показали цей дрон технічному експерту «Фонду Притули». За його словами, прошивка у нього абсолютно стандартна.

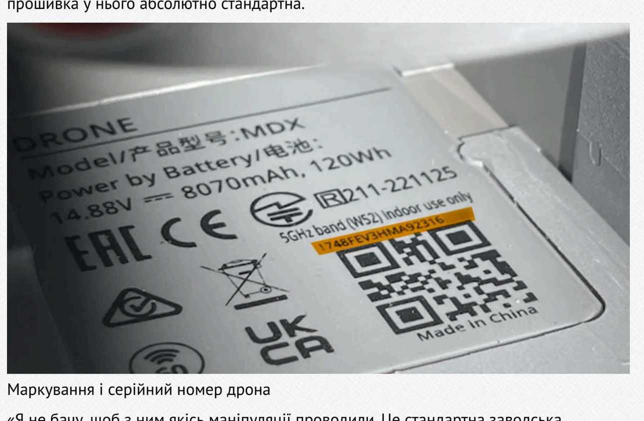

Маркування і серійний номер дрона

«Я не бачу, щоб з ним якісь маніпуляції проводили. Це стандартна заводська прошивка. Дрон на системі neutral. Зазвичай вони ніяк не модифіковані. Ціна у 2 тисячі доларів за прошивку одного дрона є захмарною, і ми ніколи не стикалися з тим, щоб хтось за таку модифікацію просив таку суму грошей», — сказав експерт.

Всього у липні 2023-го «Кріон-М» закупив у Danator для Держспецзв'язку щонайменше 1074 дрони Autel. Як ми вже знаємо, без спеціального програмного забезпечення. Партія обійшлася у 14 мільйонів 130 тисяч доларів, або 516,5 мільйона гривень.

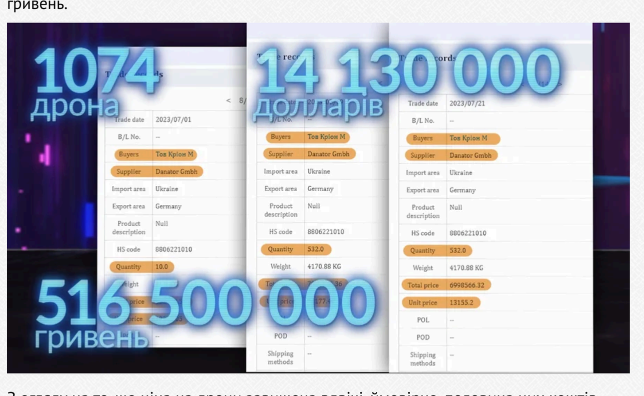

З огляду на те, що ціна на дрони завищена вдвічі, ймовірно, половина цих коштів осіла у німецькій компанії українця Сергія Велічука або розділена між ним та іншими учасниками цього ланцюжка.

Дві сторони відповідальності

Очільник Мінцифри Михайло Федоров стверджував, що Міноборони не справлялося із закупівлею дронів від початку повномасштабного вторгнення. Тому за справу взялося Мінцифри разом із Держспецзв'язку. «Доводилося будувати закупівлі дронів без тих… хто не хотів це робити», — говорив Федоров.

Тож політично Федоров і Щиголь відповідали за закупівлю безпілотників. Ось, наприклад, сертифікат кінцевого споживача на постачання дронів, які закупили за завищеною вартістю. Тут стоїть підпис тодішнього голови Держспецзв'язку Юрія Щиголя, але цього він у розмові з Hromadske не пригадав.

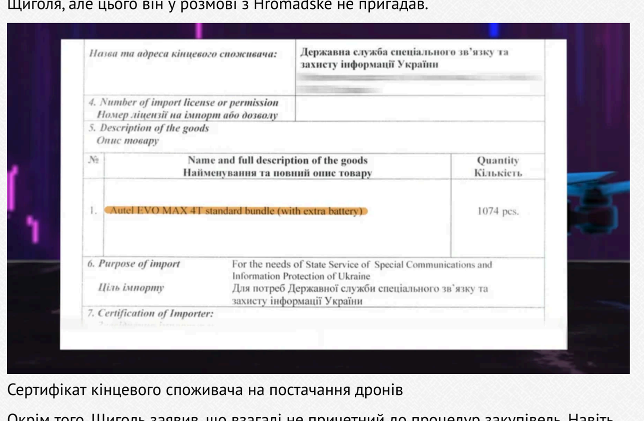

Назва та адреса кінцевого споживача:	Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України
4. Number of import license or permission Номер ліцензії на імпорт або дозволу	
5. Description of the goods Опис товару	

№	Name and full description of the goods Найменування та повний опис товару	Quantity Кількість
1.	Autel EVO MAX 4T standard bundle (with extra battery)	1074 pcs.

6. Purpose of import / Ціль імпорту: For the needs of State Service of Special Communications and Information Protection of Ukraine / Для потреб Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

7. Certification of Importer:

Сертифікат кінцевого споживача на постачання дронів

Окрім того, Щиголь заявив, що взагалі не причетний до процедур закупівель. Навіть попри те, що єдиним засновником департаменту закупівель Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України є вона сама. Держспецзв'язку, який він очолював.

Це ж підтверджує і Михайло Федоров: «Держспецзв'язку закуповує для всіх Сил оборони. 95% дронів, які летять по Росії, закуповувало не Міноборони, а Держспецзв'язку».

Такої ж думки чинний очільник Держспецзв'язку Юрій Мироненко. «Для мене це очевидно: я відповідаю за все, що відбувається у нашій системі, в усіх департаментах, які є», — сказав нам посадовець.

20 листопада 2023 року його попередника Юрія Щиголя НАБУ запідозрило у заволодінні держкоштами на понад 62 мільйони гривень під час закупівлі програмного забезпечення. Тоді ж його звільнили з посади.

Цікаво, що лише за чотири дні до цього Михайло Федоров надіслав листа до НАБУ про завищення цін на закупівлях Autel. Тобто проблему в Мінцифри нібито помітили лише в листопаді — через місяці після постачання дронів на фронт, які, за даними hromadske, стартували ще в липні 2023 року.

Михайло Федоров каже, що сам дізнався про завищені ціни у вересні 2023-го, потім Мінцифри почало моніторинг, і саме за його підсумками було звернення до НАБУ.

«Ми стали отримувати сигнали від інших компаній ще у вересні, можливо, у серпні, про те, що можемо закуповувати по іншій ціні. Потім наприкінці вересня я отримав з фронту перші накладні за такою (завищеною — ред.) ціною. Ми запросили ці контракти, ввели моніторинг цін на ринку. У листопаді я написав лист до НАБУ про те, що з Autel були певні проблеми, тож просимо вас покращити або поглибити моніторинг цих договорів», — сказав Федоров.

Михайло Федоров

За фактами завищень ціни на дрони, які Держспецзв'язку закупив у «Кріон-М», НАБУ все-таки відкрило кримінальне провадження. У січні 2024-го. Але досі ніхто жодної підозри не отримав.

Як так вийшло, що контракти з удвічі завищеними цінами взагалі підписали?

Поки Юрій Щиголь знімає з себе відповідальність узагалі. Михайло Федоров каже, що не моніторив закупівлі від початку заснування проєкту «Армія дронів», тобто близько півтора року. Хоча у Мінцифри був доступ до загальних обсягів контрактів та кількості закуплених дронів.

«Я не контролював ціни на дрони й те, які компанії їх продають. Наприклад, про компанію "Кріон-М" я дізнався вже за фактом — з накладних, які мені надсилали журналісти або військові. Тому що я особисто не моніторив електронну систему. В цьому полягала ідея, що ми — не закупник, але закупнику говоримо: "Дивіться, ми політично (і я особисто) беремо на себе відповідальність за проєкт, ви закуповуєте — і повинні робити це за законом, прозоро. Щоб над вами був контроль, я всі договори в режимі реального часу передаю антикорупційним органам"», — пояснив міністр.

За його словами, після історії з Autel у Мінцифри зробили висновки. Розраховують, що система має працювати інакше, бо у Держспецзв'язку новий керівник. «Нас як авторів цього проєкту не влаштовує, що ціни можуть відрізнятися. Репутація цього проєкту має бути залізобетонна. У чому полягають мої внутрішні висновки? По-перше, наступного року 50% усіх закупівель потрібно перевести на закритий модуль Prozorro. По-друге, ми побудували команду, яка тепер контролює кожен контракт», — зазначив міністр.

Завищенню цін на Autel, за його словами, зараз має дати оцінку слідство.

То що маємо в підсумку? До мільйонних контрактів із закупівлі дронів допустили фірму, яка до того торгувала килимами. Загальна сума завищень, які нам вдалося виявити, сягнула 593 мільйонів гривень. Навіть з урахуванням наявних додаткових угод.

Тим часом попит на постачання безпілотників дедалі більше зростає. У 2024 році Кабмін виділив на «Армію дронів» 48 мільярдів гривень — на постачання через той самий Держспецзв'язку.

Чи могли кошти з цього величезного бюджету витратити не за призначенням у інших закупівлях? Як, наприклад, в історії з нашими Autel? Поки що можемо хіба здогадуватися.

grom-ua.org

Теги: НАБУ | Мироненко Юрий | Величук Сергей | Autel Robotics | Flytechnology | Федоров Михаил | Мінцифри | Минцифры | Сажнев Максим | Кріон-М | Госспецсвязь | Щиголь Юрий | Держспецзв'язок

Тетяна Гриценко
РЕДАКТОР СТРІЧКИ НОВИН

16 листопада 2024 г., 18:37 | Переглядів: 3974 | Коментарі: 0

Роздрукувати | Надіслати товаришу